

HAYATİ VASFİ TAŞYÜREK (1931-1990)

Abdulahkim EREN

Bizim kuşak bizden sonrakilere göre Türkiye'nin en zor, en sıkıntılı dönemini yaşadı. O günkü yokluğu, zorlukları, insanların çektiklerini anlatmak çok zor geliyor yeni kuşaklara. Yalnız yeni kuşaklardan şanslı olduğumuz noktalar da vardı. Türkiye'nin hamurunu yoğuranları tanıma şansımız oldu. Necip Fazıl'ı, Erdem Bayazıt'ı, Karakoç kardeşleri, Kulhamit'i, Cansız Hacı'yı Mahsuni'yi Mahrumi'yi, Neşet Ertaş'ı, Çobanoğlu'nu, Âşık Yener'i, Mustafa Okumuş'u, Dr. Oğuz Paköz'ü, Dostozan'ı, Ali Akbaş'ı ve tabi ki Hayati Abiyi.

Bu insanların kimini dinledik, kimisinin dizinin dibine oturduk. Kiminin şiirini meydanlarda, törenlerde, dost sohbetlerinde, toplantılarda okuduk. Mahzuni ile sohbetimizde Hayati Vafsi için; "O benim hocam" dediğine, "Abdurrahim Karakoç'un şiirini neden okuyorsun?" dediğimde; "Benim demek istediklerimi söylüyor" diye övdüğüne şahit oldum. Kul Hamit'ten 'Ebcad Hesabı'nı defalarca dinledim.

Büyük Doğu, Hisar, Dolunay, Ocak vb. dergilerde üstatların yazılarını okuyup, onlarla birlikte olma şansına kavuştuk. Bizden sonraki zincirinde son halkası olmasını istemediğim Haşim Kalender'i, Mehmet Gözükarı'yı, Yasin Mortaş'ı tanıma, dinleme fırsatı bulduk.

Şairin, sanatçının eserini anlamak için o ortamı bilmek, en önemlisi de yaşayanlardan öğrenmek gerek. Bizim kuşağın şansı o ortamı yaşayarak gördü. Ben Hayati Vafsi'nin şiirlerini okurken ne demek istediğini, neden öyle olduğunu yaşadım, gördüm. O şiir bana dünü yaşatıp, geleceği gösteriyor. Hiç güreş meydanı görmeyen, güreşi bilmeyen şu şiirlerden ne anlar:

*"Ermeydanı kuruldu Köroğlu'ndan çalmalı
Gerçek pehlivan olan tutmalı kaldırmalı
Maraşlıdan öğrendi bütün dünya çangalı*

*Kurtuluştan en önde, yiğitlikte baştadır
Güneşin Kırkpınar'ı Kahramanmaraş'tadır"*

Güreş meydanlarında Vafsi'mizi dinlerken, pehlivanlar peşrev çeker, heyecan son noktaya varır, davulcu-zurnacı Köroğlu çalar tüylerimiz mızrak olur, anlatılamayacak duygular yaşadık. Ben bu yaşadıklarımızı Hayati Vafsi'yi anlatarak aktarmak istiyorum.

17 Mayıs 1931 yılında Afşin İlçesi'nin Tanır Köyü'nde doğdu. Annesi Zöhre hanım, babası Yüzbaşı Hüseyin Dede Efendi'dir. Muhtarlığın yanında Tanır'ın ilk Belediye Başkanlığını ve İl Genel Meclis Üyeliği'ni yaptı. Afşin'de ilk matbaayı kurup "Efsus" isimli gazeteyi çıkardı. Kooperatif başkanlığı ve sendikacılık yaptı. Dört çocuk babası olan şair, 20 Nisan 1990 yılında Ankara'da vefat etti. Mezarı Tanır Kasabası'nda (şimdi mahalle) bulunmaktadır.

Yedi Uyurlar, Kalbimdeki Arzu, Dile Gelen Anadolu, Ülkü Tomurcukları, Nazar, Ebesinin Oğlu, Barışa Hizmet isimli kitapları yayınlandı.

İrticalen de şiir okuduğundan birçok şiiri yazıya geçmemiş veya karalama şeklinde kalmıştır. Şiirlerinin bir kısmı bestelenmiş, bugün televizyon ve radyolarda seslendirilmektedir. En bilinenlerden biri Mustafa Yıldızdoğan'ın okuduğu "Saçların" isimli eserdir. Avni Anıl, Taner Soner, Güzide Taranoğlu, Zekai Tunca, Tekin Tokuç, Tufan Şentürk gibi birçok besteci tarafından şiirleri bestelenerek okunmuştur. Ölümünü duyan büyük müzik adamı Avni Anıl, "Türk sanat müziği değerli bir şairi kaybetti. Kıymetini bilemedik. Nasıl yanıyorum bilemezsiniz" diyerek hayıflanmıştır.

Hayati Vafsi'mizin dayısı ve annesi Zöhre Hanım da şairdi. İkisinden de çok etkilenmiştir. Coğrafyalara çok kere insanın kaderi oluyor. Afşin-Elbistan ovasında şaire-şiire iltifat fazla olmuştur. Onun için coşkulu bir söyleyiş hâkimdir o bölgemizde. Dilekçeyi şiirle yazar, tenkidi taşlama şeklinde söyler. Destanlaştırdığı kişileri şiirle anlatır.

Hayati Vafsi konuşurken şiir mi okuyor, konuşuyor mu diye çok zaman anlayamazdım. Hayranlıkla dinlerdim. Söyleyiş tarzı, düzgün ifadesi, Türkçeye hâkimiyeti, tarihi olayları anlatışı, halkını tanıyışı beni ve herkesi hayran bırakırdı. Sanırım Tanır'daki yalçın kayalarını yarıp gelen Hurman Çayı, ayran gibi rengi olan Ayrandede Şelalesi'nden akan soğuk suların serinliği, azmi, coşkunluğu şairimizde tıpa tıp aynıydı. O şiir okurken Köroğlu, Dadaloğlu olur, Yunus, Mevlana olur ya coşarsın ya serinler içine dönersin. Hurman Çayı ve Ayrandede gibi, ya coşkun ya sakın. Bizim bölgenin coğrafyası insanımızın kişiliğini etkiliyor, oluşturuyor bence. Urfa'dan ressam çıkmıyor, Karadeniz'den ozan çıkmıyor ama Kahramanmaraş'tan şair de ozan da çıkıyor. İki rengi gören (sarı-yeşil) bölgeden ressam çıkmaz.

Karadeniz'in insanı balık gibidir. "Üç evden ikisinde şair çıkar" sözü bu coğrafya için geçerlidir bence.

Tanırli şairlere baktığımızda Âşık Yener, Vasfi'miz, burada mezarı olan Derdiçok, Yazıcıoğlu. Halk Edebiyatında şairleri bir saz çalarak şiirlerini söyleyenler, bir de saz çalmadan söyleyenler olarak tanımlarız. Şiirlerini sazla terennüm edenlere Saz Şairi, saz çalmadan söyleyenlere de Halk Şairi denir. Hayati Vasfi saz çalmasını bildiği halde saz çalmadan şiirlerini okurdu. Onun için Halk Şairi sıfatı en doğrusudur bence. Halkın yöresel kelimelerinin ne anlama geldiğini "Lügateçemiz" adlı şiiriyle bu güne kadar yazılan türünün ilki ve en güzeli olmuş. Herkes ezbere okur, dilden dile dolaşmaktadır. Törelere, geleneklerin bozulması, üretenden tüketene dönen insanımız Vasfi'yi çok üzer.

*Yumurta gelir mi şehirden köye
Hani boz ayranın bazlaması vardı
Ya derviş ya ermiş konacak diye
Misafir odası düzlemlen vardı*

*Komşun hastalansa kaçardı uykun
Kabarırdı hemen hâmiyet duygun
Baba dostlarına sonsuzda saygın
Görmezsen araman, özlemlen vardı*

Kadınlarımızın özellikle Anadolu'daki kadınların çektiğini, acısını iliklerine kadar hissederek.

*Sabah uykusuna hasret yaşayan
Oy teri kurumaz kadınlarımız
Hayatın kahrını erce taşıyan
Yorulmaz farımız kadınlarımız*

*Almakla tükenmez bostanın otu
Şıra yapılmalı üzümü, dutu
Sirtında yavrusu, elinde sütü
Hanımca yürümez kadınlarımız*

Halk şairlerindeki aşk ve sıra hasreti Vasfi'de en güzel örnekleriyle anlatılır. Bu şiirlerin çoğu şarkı türkü olup dilden dile dolaşmaktadır.

*Söküp atılmıyor bende mi kusur,
Doğarken kök salmış; öze saçların
Bir kara sevda ki, ya büyü ya sır,
Sıgmiyor kaleme; söze suçların*

*İpekten, sırmadan tel, tel yaratmış
Telini bir ömre bedel yaratmış,
Sanki Vasfi için özel yaratmış,
Dört mevsim bir başka taze saçların*

*Arı'yi, çiçeği, kovani sevmem
Balında sen yoksan ela gözlü yar
Bahçeleri, bağı, bağbanı sevmem
Gülünde sen yoksan; ela gözlü yar*

*Hayat'ı sevdiren yaşlıya, gence,
Aştır düşünürsen inceden ince,
Hiçbir saz çalınmaz, dinlenmez bence,
Telinde sen yoksan; ela gözlü yar*

*Gel artık bekletme hasretlik yeter
Bastığın mermerde karanfil biter
Hayati'ye hayat ölümden beter
Kolunda sen yoksan; ela gözlü yar*

Hayati Vasfi memleket aşığı kişiliğe sahiptir. Dünyayı gezer, görür ama memleketi kimliğini yoğuran kültürü bir başkadır onun için.

*İlkbahar başkadır bizim ellerde
Aman telli turnam görmeden geçme
Eshab-ı Kehf uyur yüksek yerlerde
Uğrayıp yüzünü sürmeden geçme*

*Karpuz çatlar "Ayrandede" suyunda,
Boz bulanık akar nisan ayında
Derdiçoğ'um uyur Tanır Köyü'nde
Kabrinin başında durmadan geçme*

Hayati Vasfi'de milli duygular had safhadadır. Onu dinlerken hayallere dalar kahramanlarla yola çıkar vatan, bayrak, millet ve Ya Allah dersin. Kahramanmaraş için yazılan binlerce şiirden bence en güzelini O yazmıştır.

*Vatan, millet, bayrak, namus uğruna
Şahlanan aslandı; Kahramanmaraş
Ne gün ki bir düşman girdi bağrına
Kahreden tufandı; Kahramanmaraş*

*Taştır, indirilemez bayrak kalede
Bir Sütçü İmam var her ailede
Kültürü, inancı, örfü ile de
Türk'tür, Müslüman'dır; Kahramanmaraş*

*Sırt çevirmez, göğüs gerer kurşuna
Ufku kapalıdır yaban kuşuna
Bir devleti yendi yalnız başına
Gerçek Kahramandır; Kahramanmaraş*

Afşin'de, Kahramanmaraş'ta Güreş Festivalleri yöneten şairimiz güreşimizin gerilemesine çok üzülür. Bu günleri görerek uyarır, isyan eder.

*Yenilip yenilip gelen pehlivan
Hocan Aliço'ya ne diyeceksin?
İkinci olursa ağıladır baban
Onuncu sıraya ne diyeceksin?*

*Kastım uyarmaktır, yıpratmak değil
Hazırlan, uygula yenmesini bil
Hesaba çekerse Adalı Halil
Bu haklı davaya ne diyeceksin?*

*Hayati Vasfi'nin yaktın özünü
Ya öl ya da güldür Türk'ün yüzünü
'Bir Türk bir cihana bedel' sözünü
Unutan dünyaya ne diyeceksin?*

Kader, Şans, Talih, Değer Bilmemek: Bütün şiirlerde olduğu gibi Ayrandede Şelalesi gibi çağlayan Vasfi bazen de kabuğuna çekilir, kaderine küser

ama isyan etmez. Kabahati, eksiği kendinde arama erdemliliği gösterir.

*Talihin yar değilse
Eşin düztaban çıkar*

*Ceylan bakışım dersin
Gözünde çıban çıkar*

*Yokta tanımayanlar
Var da akraban çıkar*

*Ananı ağlatanın
Başında baban çıkar*

*Vasfi'ye ağıam deme
Belki de çoban çıkar*

Değerlerin kaybedilişini bir türlü kabullenemez

*Ahlak ve fazilet değerleriyle
Bakılacak yüz bulana aşk olsun
Haram tarlasında alın teriyle
Çorbasına tuz bulana aşk olsun*

*Dilim bela oldu garip başıma
Bu yüzden uğradım bunca hışıma
Oğlum şöyle yazsın mezar taşıma
Bu dünyada haz bulana aşk olsun*

Bu konuda Jetoncu Amca şiiri gözde eseri Hayati Vasfi'nin. Kişinin kendisini anlattığı bu kadar içli, güzel, anlamlı, kendi kendini eleştiren bir şiir var mı bilemem ama bu şiiri anlamak Hayati Vasfi'yi anlamak bence. En kötü şartlarda bile 'Milletin mutluluğu, devletin bekasını düşünüyor. Büyüklük, kalıcı olmak budur işte. Hayati Vasfi 1300 şairin katıldığı Yunus Emre şiir yarışmasında birinci olmuştur. Yunus Emre için, Mevlana için, İslam'ın hizmetindeki erenler için Yunusca şiirler yazmıştır.

*Beşerin beynine sevgi mührünü
'Vuran kimdir' dedim 'Yunus' dediler
Hoşgörü harcıyla huzur şehrini
'Kuran kimdir' dedim 'Yunus' dediler*

Hayati Vasfi'nin ünü Tanır'a da, Afşin'e de, Kahramanmaraş'a da sığmadı. Türkiye'nin şairi oldu. Biz ne yapabildik diye hayıflanıyorum. Tesellim, Jetoncu Amca der ki;

*Gerisi ne gam ne keder olur
Biz göçtükten sonra belki
Eserlerimizle ilgilenecek
Üç beş şiir sever bulunur*

Dörtlüğündeki 'Şiir sever' olmak için konferansta konuşmacı, ekip ve dernek olarak Tanır'ı ziyaret edip sizi anmak, konuşmalar yapmak, kitaplarını dağıtmak, şiirlerini okumak 'dostun' sayılsın temennisiyle, mekânın cennet olsun. Koca çınar, Taşyürek değil Sevgi dolu yüreği olan koca yürek, büyük şair.

RUHUMU YIKAYAN SEL ARIYORUM

Hasan KONÇ

İdrakim yaralı bilincim mahmur
Yağsın yüreğime bir nurlu yağmur
Elbisemde değil özümde çamur
Ruhumu yıkayan sel arıyorum

Her türlü çirkefe bulur bahane
Beşeri sistemde zulüm şahane
Anlatmayın artık masal efsane
Gerçeği haykıran dil arıyorum

Bana rahmet nazarıyla bakınan
Cehennemden ateşinden sakınan
Ana gibi şefkat ile dokunan
Çıkarsızca saran el arıyorum

Şu ömür treni geçip gidecek
Bilmediğim bir durakta duracak
Dostluklar bir yere kadar sürecek
Sonsuza uzanan dal arıyorum

Nüfuzumu makamımı sormayan
Ahvalimi önyargıyla yormayan
Ayırmayan kayırmayan kırmayan
Mevlana misali gel arıyorum

Bir ateşi aşk ki sönmeden tüter
Başımın tacıdır çeksem de keder
Kim demiş bu sevda ölünce biter
Ölümünden öteye yol arıyorum